

**Dětský diagnostický ústav, základní škola a školní
jídelna**

735 81 Bohumín – Šunychl

Minimální preventivní program 2020/2021

1. Úvod

Dětský diagnostický ústav Bohumín je specifické zařízení s dlouholetou tradicí. DDÚ se nachází za periferii města Bohumín jako součást městské části Šunychl, která je svým charakterem spíše venkovského rázu. Děti zde žijí mimo větší dění. Budova zařízení je obklopena prostornou zahradou se sportovištěm. Areál je využíván jak během vyučování, tak během odpolední výchovné činnosti. Celková kapacita zařízení je 26 dětí. Děti jsou rozděleny do tří výchovných skupin. Skupiny jsou koedukované. Děti jsou ubytovány v budově internátu. Podle pohlaví se jsou děti ubytovány na jednotlivých patrech, která jsou tři. Na těchto patrech mají děti společenskou místnost, společnou koupelnu a WC. Děti z DDÚ navštěvují školu, která se nachází v protilehlé budově, která je s internátní částí spojena koridorem. V této části je základní škola a školní jídelna. Žáci jsou rozděleni do tříd (dle celkového počtu žáků) podle věku, často je v jedné třídě několik ročníků vyučováno najednou. Součástí DDÚ je záchytné pracoviště, umístěné ve spojovacím koridoru, kde jsou ubytovány děti zadržené na útěku (doba pobytu je max. 48 hod).

2. Vnitřní zdroje

Charakteristika DDÚ

Charakteristika budovy: Internát se nachází v samostatné budově, která je propojena s budovou základní školy a školní jídelny spojovacím koridorem.

V areálu DDÚ je ještě další budova, která slouží jako kolárna, technické zázemí a garáže pro 2 auta.

Charakteristika internátu: Internát se rozdělen na tři patra, přízemí, 1. patro a 2. patro. Podle aktuálního počtu s děti na tato patra rozdělují, tak, aby byly odděleny dívky od chlapců.

Charakteristika školy: Ve škole jsou děti rozděleny do tříd podle věku na 1. a 2. stupeň ZŠ.

Kapacita DDÚ: 26 dětí.

Materiálně-technické prostředí: Vzhledem k potřebám DDÚ je materiálně-technické prostředí pro preventivně výchovné aktivity hodnoceno jako dostačující.

Sociokulturní a národnostní charakteristika dětí: Děti umístěné v DDÚ pocházejí převážně ze socio-kulturně-ekonomicky znevýhodněného prostředí či jinak nevyhovujícího rodinného zázemí. Děti jsou české, popřípadě romské národnosti.

Riziková prostředí DDÚ: šatny, venkovní areál DDÚ, WC, schodiště, tělocvična, umývárny,

pokoje.

Vnitřní řád: Všichni zaměstnanci i děti jsou s vnitřním řádem i řádem školy obeznámeni. Vnitřní řád i Řád školy jsou veřejně dostupné.

3. Vnější zdroje

MŠMT odbor institucionální výchovy a prevence Mgr. Martina Macová Budínská – vedoucí oddělení metodického řízení a podpory PŘO (institucionální výchova) email: martina.budinska@msmt.cz

tel.: 234 811 331

PPP Karviná – Mgr. Michaela Skřížalová – metodik prevence

Tel.: 597 582 371

e-mail: metodik@pppkarvina.cz

KÚ MSK Odbor školství, mládeže a sportu – Mgr. Andrea Matějková – krajská koordinátorka prevence

tel.: 595 622 337

Psychiatrická nemocnice Opava, dětské oddělení E – primářka MUDr. Dana Trávníčková
553 695 390

Dětský psychiatr

- MUDr. Marie Foltýnová 596 122 612
- MUDr. Gabriela Jahůdka Vaníková 596 973 212
- MUDr. Jaroslav Matýs +420 777 768 608

Klinický psycholog – Mgr. Martina Pastuchová 602 579 849

DDÚ Bohumín

Mgr. Patrik Ohnheiser - ředitel

Mgr. Marek Czaniecki – zástupce ředitele, etoped

Mgr. Adam Harazim – etoped

Mgr. Anna Thérová – etopedka

Bc. Petr Valsa - etoped

Mgr. Adéla Plačková – psycholožka

Mgr. Lenka Dvořáková - psycholožka

tel.: 596 013 711

Internetové stránky MŠMT, webové stránky odborných organizací

3. Monitoring

Oblasti monitoringu:

Vzhledem k evaluaci efektivity preventivně výchovných činností jsou sledovány čtyři oblasti.

Děti:

pohovory, intervence, pozorování, kontakt s rodinou, dalšími a jinými blízkými osobami, schránka důvěry, a další.

Pedagogové, vychovatelé:

rozhovory, porady, záznamy v dokumentacích.

Zákonní zástupci dětí:

telefonické rozhovory, osobní pohovory, korespondence.

DDÚ jako celek:

pozorování, porady, supervize.

4. Analýza výchozí situace

Četnost výskytu nežádoucích jevů je v čase proměnlivá a souvisí se skladbou dětí a jejich charakteristikou. V popředí se mezi nežádoucími jevy projevuje zejména vulgarita a agresivita dětí. V případě agresivity se jedná o provokativní komunikaci, pošťuchování až po fyzické násilí mezi dětmi navzájem, výjimečně vůči pedagogům, ve vztahu k pedagogům se nejčastěji jedná o verbální agresi. Často se objevuje šikana, psychická více často, méně často fyzická. Vulgarita

se vyskytuje také především mezi dětmi navzájem, ale také vůči zaměstnancům. Dalším problémem je kouření dětí. Je nám známo, že děti kouří během vycházek, ale tyto tendence mají i na společných akcích a také v prostorách DDÚ. Dalším občasným jevem je ničení majetku DDÚ, ničení zdí popisováním, rozbíjení dveří, ničení nábytku a bytových doplňků. S menší četností také dochází ke zjištění požití omamných látek, zejména alkoholu a marihuany a výjimečně po příchodu z osobních vycházek, častěji po návratu z dovolenek, časté užívání marihuany, zejména u starších dětí. Mezi jevy s občasným výskytem rovněž patří útoky z DDÚ. Okrajově se objevuje záškoláctví, nevhodné intimní aktivity mezi dětmi. V několika případech jsme vysledovali týrání a domácí násilí páchané na dětech.

Nejčastější problémové chování v DDÚ

Velmi četné – vulgarita, verbální agrese mezi dětmi navzájem, netolerance, kouření

Četné – fyzická agrese, šarvátky, nesnášenlivost

Méně četné – vulgarita vůči pedagogům, náznaky šikany

Občasné – experimentování s návykovými látkami (zejména marihuana), útoky z DDÚ

S malou četností – sexuálně-rizikové chování, nevhodné intimní aktivity mezi dětmi v DDÚ, týrání, domácí násilí páchané na dětech

Řešení problémového chování

Při řešení problémového chování zaujímáme citlivý přístup s přihlédnutím k minulým traumatickým zážitkům a aktuálnímu stavu dětí, sledujeme, kdy je problémové chování projevem vnitřního strádání, frustrace, stresovou reakcí.

Na řešení problémového chování se podílejí:

- etoped, metodik prevence
- psycholog
- vedoucí vychovatel
- vychovatelé, asistenti pedagoga
- třídní učitel
- ředitel
- kurátor v místě bydliště
- zákonní zástupci

- dětský psychiatr
- PČR, Městská policie

Způsoby ověření efektivity intervence problémového chování

- sledování problémového chování v čase
- pohovory se všemi zúčastněnými
- práce s kolektivem dětí (intervenční sezení s psycholožkou, intervenční a terapeutická skupinová práce, sebereflexivní aktivity na rod. skupinách, komunitní řešení problému)
- konzultace s příslušnými zaměstnanci DDÚ, porady (zejména učitelé, vychovatelé, odborní pracovníci)
- komunikace se zákonnými zástupci, kurátorem dětí
- v případě potřeby použití testeru na alkohol, popř. test na přítomnost OPL v těle
- vyhodnocování schránky důvěry

5. Cíle minimálního preventivního programu

Cílem primární prevence je zabránit výskytu rizikového chování, nebo co nejvíce omezit škody působené jeho výskytem mezi dětmi. Minimální preventivní program je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce se žáky, zapojení celého pedagogického sboru zařízení a spolupráci se zákonnými zástupci žáků a ostatními zainteresovanými institucemi podílejícími se na prevenci sociálně patologických jevů. Cílem je vytvořit podpůrný systém, který dětem pomůže utvářet hodnotové postoje, zapojovat se do vnější společenské sítě, který podporuje rozvoj a zvyšování dovedností a kompetencí, opírající se o silné stránky dítěte.

5.1 Cílové skupiny

Děti umístěné v DDÚ

Hlavní cílovou skupinou jsou děti, které jsou do DDÚ umístěny na základě soudního rozhodnutí (předběžné opatření, ústavní výchova, ochranná výchova). U části dětí je diagnostikována pouze porucha chování, u některých i lehké mentální postižení či ADHD. Jde o děti, které se před umístěním do DDÚ dopouštěly záškoláctví, nerespektovaly authority, utíkaly z domova, dopouštěly se drobné trestné činnosti, experimentování s alkoholem a OPL a dalších projevů spojených se sociálně patologickými jevy. Většina z nich pochází z dysfunkčních nebo

nefunkčních rodin nebo ze socio-kulturně-ekonomicky znevýhodněného prostředí.

Zaměstnanci DDÚ

Zaměstnanci DDÚ se zúčastňují školení a vzdělávání, které tématicky zasahují do oblasti prevence, ale také zvyšují jejich odbornost, popř. jim rozšiřuje repertoár nabídky aktivit pro děti. Zároveň jsou seznámeni o důležitosti samostudia a vzájemném předávání si nových poznatků. Při výskytu výchovných problémů spolupracují s metodikem prevence, etopedy a psychology. Všichni zaměstnanci mají přístup k odborné literatuře v knihovně DDÚ. V DDÚ se pravidelně pořádá supervizní setkání s odborníky.

Zákonní zástupci dětí

Zákonní zástupci jsou pravidelně informováni o chování, případně prospěchu dětí. Zároveň mají možnost se na průběh pobytu dotazovat kdykoliv v průběhu roku. Při řešení závažných situací, ve kterých figuruje jejich dítě, jsou informováni neodkladně. Zákonní zástupci dětí jsou zároveň vybízeni a motivováni ke spolupráci s DDÚ a kurátorem v místě bydliště. Děti jsou podporovány v udržování či obnovování pozitivních rodinných vazeb.

Cíle byly sestaveny tak, aby byly:

- Specifické
- Měřitelné
- Akceptovatelné
- Realistické

5.2 Dlouhodobé cíle

- Preventivní působení zavést do života domova, jako neoddělitelnou součást,
- uplatňování zásad zdravého životního stylu,
- věnování pozornosti výchově ke zdraví – vedení děti k ochraně a odpovědnosti za své zdraví, i zdraví ostatních,
- vyhledávání efektivních programů primární prevence, ověřování,
- vedení děti k vzájemné pomoci, sounáležitosti, k respektu, toleranci, odpovědnosti za sebe i ostatní,
- využívání komunikační a informační technologie ve výuce a výchově,

- vytvoření pedagogického sboru, který se bude podílet na tvorbě plánu, vzájemná spolupráce pedagogů při řešení problémových jevů, spolupráce na akcích zařízení zaměřených na prevenci,
- vzdělávání pedagogů v oblasti prevence,
- spolupráce s různými institucemi zabývajícími se prevencí.

5.3 Krátkodobé cíle

- Vedení děti k dodržování stanovených pravidel,
- budování postojů k odmítání negativních jevů ve společnosti,
- vedení dětí k vzájemné pomoci, ohleduplnosti, toleranci, snášenlivosti,
- vedení děti k obraně proti manipulaci, schopnosti se manipulaci bránit,
- výchova dětí ke vztahu k lidským i materiálním hodnotám, vedení k občanské, a právní odpovědnosti za své jednání,
- preference sportovní a tělesné aktivity jako vhodné činnosti k naplnění volného času, účast na kroužcích dle zájmu a schopností,
- podpora vlastní aktivity dětí (kulturní, sportovní, výtvarné soutěže apod.),
- učení žáků takovým znalostem a dovednostem, které uplatní především v praktickém životě,
- podpora preventivního programu, aktivními zážitkovými programy, návštěvami kulturních a společenských akcí, exkurzemi, výlety, apod.,
- využívání komunikačních a informačních technologií ve výuce a výchově,
- vedení k volbě povolání – kladení důrazu na význam vzdělání a pracovní aktivity,
- aktivity DDÚ- zařazování akcí do výuky, výchovy, vyhodnocování dětmi a pedagogy s cílem posilovat vztah ke škole,
- posilovat a chápat vztah k sobě samému a různým sociálním rolím,
- průběžné vzdělávání pedagogů k dané problematice,
- preferování důslednosti a jednotnosti pedagogického působení,
- posilování pozitivních vztahů mezi dětmi a dětmi a pedagogy,
- reflexe v rámci výchovných skupin, komunitních sezeních, intervenčních skupin, terapeutických skupin,
- spolupráce se zákonnými zástupci v oblasti vzdělávání a výchovy dětí a jejich budoucnosti,
- interní šetření mezi dětmi a pedagogy v rámci prevence, využití zjištěných výsledků k případným dalším preventivním opatřením,

- vyhledávat projevy možného výskytu rizikového chování a účinně reagovat na vzniklé situace.

6. Aktivity minimálního preventivního programu

Preventivní aktivity lze rozdělit do dvou skupin na aktivity specifické prevence, které jsou zaměřeny přímo na konkrétní problematiku. Druhou skupinou jsou aktivity nespecifické prevence, které podporují zdravý životní styl, kondici, morální rozvoj apod.

6.1 Aktivity specifické primární prevence

- Skupinové intervence a terapie s etopedem a psycholožkou
- Individuální etopedické a psychologické intervence
- Komunitní sezení
- Besedy v rámci DDÚ
- Skupinové preventivní aktivity
- Tematické semináře
- Dramatická výchova
- Supervize

6.2 Aktivity nespecifické primární prevence

- Sportovní aktivity mimo DDÚ (sportovní turnaje mezi domovy, další sportovní akce)
- Zájmové aktivity (podle zájmu dětí je možné navštěvovat kroužky mimo DDÚ)
- Pobyty organizované DDÚ (škola v přírodě, lyžařský kurz)
- Kulturní a sportovní akce konané v blízkém okolí DDÚ (koncerty, divadlo, kino, sportovní akce)
- Společenské akce (jarmarky, prezentace DDÚ, soutěže, apod.)
- Pořádání akcí pro děti zajištěné externisty

7. Zásady podporující primární prevenci

-Vedení zařízení, učitelé, vychovatelé a ostatní zaměstnanci se budou podílet na vytváření příznivého klimatu školy. Pedagogové komunikují s žáky zdvořilým a přátelským způsobem. Reagují na sociální, emocionální, kognitivní a fyzické potřeby jednotlivých žáků. Žákům naslouchají a projevují vstřícnost, vřelost, zájem a respekt ke každému z nich. Pedagogové jednají s rodiči žáků, kolegy a dalšími členy komunity s respektem a úctou. Svým vlastním jednáním modelují a podporují prosociální chování.

-U problematických dětí volíme účinnou spolupráci třídních učitelů, preventisty, zákonných zástupců, kurátorů. Bereme v potaz historii dítěte, minulá i aktuální traumata a při řešení problému je bereme na vědomí.

-Pomáháme neúspěšným žákům, snažíme se umožnit každému dítěti v něčem vyniknout, být pochválen.

-Podporujeme silné stránky dětí tak, aby své schopnosti otiskly do aktivit, které se do budoucna stanou jejich trvalým zájmem

- Podporujeme rozvoj demokratických hodnot a občanských kompetencí žáků tím, že je zapojujeme do rozhodování o věcech, které se jich týkají, a poskytujeme jim příležitost vyjádřit vlastní názor. Svým přístupem k žákům podporujeme rozvoj jejich odpovědnosti, samostatnosti a sebekontroly. Svým osobním chováním demonstrují pedagogové demokratické smýšlení a občanskou angažovanost.

-Ve vyučovacích předmětech (zej. OV, VZ, ČJ, PV, PČ, TV, a jiné) se využívají k prevenci vhodná témata - pozornost je soustředěna zejména na komunikační a sociální dovednosti, na sebepoznání, na pěstování sebedůvěry, na zdravé sebehodnocení, na práci s emocemi, na umění bránit se manipulaci, umění odmítnout, návody na řešení konfliktů, zvládání napětí, témata o smyslu života, budoucnosti, významu organizování a plánování si budoucnosti, principy a zásady zdravého životního stylu.

-Všichni pedagogové sledují projevy dětí, aby rozpoznali a včas zachytili výskyt nežádoucích projevů (jako jsou projevy nesnášenlivosti, xenofobie až rasismu, netolerance, bezohlednosti a lhostejnosti, šikany, agrese) již v počátcích. Ve své práci se snaží být důslední a jednotní v postupech.

-Děti mohou využít při řešení svých problémů poradenství ze strany kteréhokoli pedagogického pracovníka.

-Škola se účastní řady akcí pořádaných různými subjekty, kde je cílem sblížení dětí se školou, pedagogy, s veřejností.

-Děti jsou pravidelně poučovány o bezpečném chování a jednání při odjezdech na prázdniny, dovolenky, vycházky, o bezpečnosti dětí je vedena evidence v rámci školy i výchovy.

-Využíváme témat v dopravní výchově, věnujeme se rizikovému chování v dopravě.

-V rámci tělesné výchovy zařazujeme různá témata Ochrany člověka při mimořádných situacích a cvičení civilní ochrany, kde se žáci učí dodržovat přesně stanovená pravidla, vzájemné pomoci, práci v týmu, zodpovědnosti apod.

- Zařazujeme relaxační metody, pohovory ke zmírňování napětí v kolektivu dětí nebo u jedince.
- Děti mohou využívat k získání potřebných informací v oblasti prevence internet.
- Děti mají širokou nabídku volnočasových aktivit.

8. Financování preventivní činnosti

Prostředky na vzdělávání učitelů, na zapojení externistů, pobytové akce apod. jsou hrazeny z rozpočtu zařízení.

9. Evaluace

Důležitou součástí efektivní prevence sociálně patologických jevů je evaluace a to jak kvantitativní, tak i kvalitativní. V rámci evaluace metodik prevence sleduje a zaznamenává výskyt problémového chování, za které bylo dítěti uděleno opatření ve výchově. Díky tomu je možné zhodnotit rizikové oblasti, na které je důležité se při preventivních činnostech zaměřit. V podmínkách DDÚ lze takto pracovat krátkodobě a více selektivně, neboť skladba dětí včetně jejich charakteristik je v čase proměnná.

10. Personální zajištění prevence

Ředitel DDÚ

Vytváří materiální, personální a časové podmínky pro realizaci preventivních programů.

V případě potřeby se osobně podílí na preventivních aktivitách.

Metodik prevence

Metodicky vede a koordinuje prevenci v DDÚ, sestavuje preventivní program a plán, realizuje a vyhodnocuje preventivní aktivity, spolupracuje s vedením zařízení v otázkách prevence.

Etoped, psycholog

Spolupracuje na naplňování minimálního preventivního programu. V rámci psychologických a etopedických intervencí s dětmi otevírá a rozebírá témata prevence a sociálně patologických jevů.

Učitelé, vychovatelé a asistenti pedagoga

Spolupracují na realizaci preventivních aktivit, sledují a podílejí se na řešení případného rizikového chování, spolupracují s metodikem prevence, zákonnými zástupci. Dodržují stanovené jednotné postupy, přispívají k případnému odhalování a následnému řešení rizikového chování dětí.

10.1 Náplň práce metodika prevence

- Sestavuje Minimální preventivní program.
- Seznamuje s koncepcí prevence ostatní pedagogy (pedagogické rady).
- Realizuje vlastní aktivity školy zaměřených na prevenci rizikových jevů.
- Spolupracuje s, třídními učiteli a vychovateli a asistenty pedagoga v prevenci výskytu nežádoucích jevů, vede je k angažovanosti na realizaci plánu.
- Spolupracuje s vedením školy, vychovateli, kurátory a zákonnými zástupci.
- Poskytuje informace z oblasti prevence ostatním pedagogům.
- Spolupracuje s metodikem prevence v PPP Karviná.
- Průběžně se vzdělává v oblasti prevence.

11. Plán akcí primární prevence na rok 2020/2021

V průběhu školního roku 2019/2020 budeme volit akce přiměřeně aktuálnímu složení dětí. Stálou a pravidelnou aktivitou zůstane skupinové setkávání dětí s terapeutickými prvky vedené etopedy zařízení, které budou tématicky přizpůsobena reálným potřebám vycházejících z charakteristiky aktuální skupiny. Budeme nadále pokračovat v preventivních programech ve spolupráci s hasiči, policisty a dalšími externisty. Budeme se rovněž účastnit pravidelných akcí pořádaných dětskými domovy (sportovní, kulturní) a také společenských akcí (předvánoční jarmarky, apod.). Budeme usilovat o možnost zajištění pobytů dětí v přírodě v rámci rekreačně-sportovních pobytů. Budeme se snažit zapojovat naše do dění mimo zařízení (návštěva, kroužků, účast na společných akcích, soutěžích).

12. Další dokumenty

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha)

Strategie prevence rizikového chování u dětí a mládeže v Moravskoslezském kraji na období 2019-2027

Akční plán realizace národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019/2021

Zákony:

- č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících
- č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních
- č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí
- č. 94/1963 Sb., o rodině
- č. 218/2003 Sb., o soudnictvích ve věcech mládeže
- č. 379/2005 Sb., k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návykovými látkami
- č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě

Vyhlášky:

- č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech při plnění povinné školní docházky
- č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních /soubor pedagogicko-organizačních opatření
- č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
- č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání
- č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních

Metodické pokyny a doporučení:

- 20 006/2007-51 Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních
- 21149/2016 Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních
- 21291/2010-28 Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže a jeho přílohy:

Příloha 1: - Návykové látky

Příloha 2: Rizikové chování v dopravě

Příloha 3: Poruchy příjmu potravy

Příloha 4: Alkohol

Příloha 5: Syndrom CAN

Příloha 6: Školní šikanování

Příloha 7: Kyberšikana

Příloha 8: Homofobie

Příloha 9: Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus

Příloha 10: Vandalismus

Příloha 11: Záškoláctví

Příloha 12: Krádeže

Příloha 13 Tabák

Příloha 14: Krizové situace spojené s násilím

Příloha 15: Netolismus

Příloha 16: Sebepoškozování

Příloha 17: Nová náboženská hnutí

Příloha 18: Rizikové sexuální chování

Příloha 19: Příslušnost k subkulturám

Příloha 20: Domácí násilí

Příloha 21: Hazardní hraní

Příloha 22: Dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS ve školách a školských zařízeních, Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáka s PAS, Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáka s PAS